

650 jaar Domtoren

Dit jaar 1971 beleven wij de 650ste verjaardag van wel niet de oudste maar toch wel de grootste inwoner van Utrecht, onze Domtoren. De grijze reus bewaarde zelf de herinnering in twee gedenkstenen aan de kant van de Servetstraat (waarvan één nu verdwenen is:

„Doen men screef MCCCXX ende één” (1321)

„leijt men van mij den eersten steen”

„Daerna MCCC en twe en tachtig” (1382)

*„was ic wolmaect (gereed), so siet men
waerachtich”*

en daaronder stond vroeger:

„Johan van den Doem was sijn naem”

„Die mij began aldus bequaem”

„begraven in deze selve Domkercke”

Andere versies geven 1385 als overlijdensdatum van deze bouwmeester.

Wie Jan van den Dom was, weten wij niet. In ieder geval is de stijl van het bouwwerk herhaaldelijk gewijzigd en wel zo ingrijpend, dat duidelijk meerdere bouwmeesters de hand hebben gehad aan de totstandkoming van de toren. Misschien was de eerste Jan de bouwmeester Johannes, verbonden aan de Dombouw te Keulen; de laatste is mogelijk een Henegouwer. Aldus kan de massieve zware onderbouw evengoed verklaard worden als de luchtiger bovenbouw.

Lang te voren was in 1253 besloten tot een nieuwe gotische Dom, waarbij de toren zou aansluiten. Een fel protest van de heren van de kerk van Oudmunster voorkwam dat hun enige uitgang aan deze zijde werd volgebouwd: de toren kreeg be-

halve een onderdoorgang ook nog een open ruimte naar de kerk toe, waar in 1456 een luchtboog werd ingebouwd. Zo groeide in 61 jaar tijds de Domtoren uit tot een tegelijk imposant en sierlijk bouwwerk. Tot in een verre omtrek getuigen andere torens - de St. Jan te Maastricht, de Cunera in Rhenen, de torens van Amerongen en Loenersloot - dat onze Domtoren ook een nageslacht heeft gehad.

Tallose stormen zijn over zijn hoofd gegaan zonder de deugdelijke constructie fundamenteel aan te tasten. Wel waren onderhoud en restauratie steeds nodig. In 1836 was een dergelijke storm aanleiding tot adviezen van verschillende deskundigen, van wie er twee concludeerden tot afbraak en vervanging door een eigentijds bouwwerk (n.b) Deze barbaarse gedachte was niet de mening van deskundige nr. 3, die aanraade „de oude man op krukken te zetten”. Dit gebeurde, maar de opgelapte Domtoren kwam ernstig verminkt uit handen van de herstellere te voorschijn. Pas van 1901-1929 werd de hele toren feitelijk opnieuw herbouwd onder de handen van een serie architecten: een toren heeft een langer leven dan een bouwmeester. En vandaag staat de oude heer opnieuw in de steigere. Een kathedraal verzorgen is een levenspositie voor vele geslachten.

Al deze pogingen hebben gelukkig tot resultaat gehad dat wij de eerbiedwaardige grijsaard maar meer nog Utrecht en Nederland geluk kunnen wensen met een van de fraaiste produkten uit een fraai bouwende periode.

dr. J. E. A. L. Struick

Poortje kasteel Groenestein gerestaureerd

De gerestaureerde poort van het voormalige kasteel Groenestein aan de Langbroekerwetering is zaterdag 29 mei jl. symbolisch overgedragen aan de eigenaar, mr. C. Th. E. graaf Van Lynden van Sandenburg. Het herstel van dit monument is een geschenk bij zijn afscheid als commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht.

De stichting Utrechtse Kastelen heeft het werk georganiseerd en gecoördineerd. Het bedrijfsleven en de banken in het gewest brachten een belangrijk deel van de kosten bijeen, waarnaast subsidies werden ontvangen van rijk, provincie, gemeente en het Anjerfonds. Belangeloos verleende architect E. Canneman zijn medewerking. De restauratie geschiedde door de firma Hurdeman te Delft.

Het kasteel Groenestein wordt voor het eerst in de geschiedenis genoemd in 1447. Stichter is waarschijnlijk Johan de Ridder, zoon van Dirk de Ridder en Antonia Hindersteyn. De nu gerestaureerde toegangspoort draagt het jaartal 1617. Boven de poort is een wapen aangebracht met vier velden. In het eerste en vierde veld staat het wapen van de familie De Ridder, in het tweede en derde dat van Groenestein, een muur met kantelen.

Tot 1730 is het poortje eigendom gebleven van geslacht Ridder van Groenestein. In 1803 werd Anna Wilhelmina, barones Van Lynden, eigenaresse; tenslotte kwam het monumentje door vererving in het bezit van de huidige eigenaar.